

prof. dr hab. Marzena Wolińska
Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu
Wydział Architektury i Wzornictwa
Al. Marcinkowskiego 29
60-967 Poznań

Recenzja pracy habilitacyjnej i dorobku artystycznego **dr Katarzyny Gemborys** sporządzona w związku z przewodem habilitacyjnym w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Akademię Sztuk Pięknych w Gdańsku.

Niniejszą recenzję sporządziłam na podstawie dostarczonych mi materiałów w wersji drukowanej i elektronicznej, zawierającej opracowania zatytułowane:

1. Autoreferat
2. Dzieło habilitacyjne
3. Dorobek artystyczny, wystawy indywidualne 2023 r.-2013 r.
4. Projekty i realizacje artystyczne 2023 r. -2013 r.
5. Działalność popularyzatorska w zakresie sztuki 2022 r.- 2013 r.
6. Dorobek dydaktyczny 2023 r.- 2013 r.
7. Dorobek artystyczny, wystawy zbiorowe 2023 r.- 2013 r.
8. Wykaz osiągnięć naukowych i artystycznych

Podstawowe informacje o Habilitantce

Pani Katarzyna Gemborys urodziła się [REDAKTOWANE] we Wrocławiu, gdzie obecnie mieszka i tworzy. Ukończyła studia na Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu w roku 2008 na Wydziale Ceramiki i Szkła, realizując dyplom magisterski u profesora Zbigniewa Horbowego i pani profesor Małgorzaty Dajewskiej. W roku 2009 rozpoczęła pracę w macierzystej uczelni, następnie studia doktoranckie, które zakończyła obroną doktoratu na Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu w roku 2016, którego promotorką była prof. Barbara Zworska-Razik. Członkini Związku Artystów Polskich.

Działalność artystyczna

Twórczość Katarzyny Gemborys jest niezwykle konsekwentnie realizowaną wypowiedzią twórczą. W dyplomie magisterskim zaprezentowała umiejętność projektowania form użytkowych. Zestaw kielichów zatytułowany "Spotkanie dam" jest niezwykle wysublimowaną interpretacją eleganckich kieliszków o różnorodnym przeznaczeniu. Czarki zostały zaprojektowane poprzez zestawienie linii prostych z obłymi, nie tylko kontrastujących ze sobą, ale i różnicujących się pod względem wzajemnych proporcji. Całość wykonana została ze szkła bezbarwnego zestawionego z delikatną barwą szarości w wybranych kielichach. Projekt ten

wydaje mi się istotnym wprowadzeniem do projektowania szklanych form użytkowych, w których to użytkowość nie jest rozumiana w sposób tradycyjny. Kierunek ten nie był później kontynuowany, ustępując miejsca bardziej swobodnym formom wypowiedzi twórczej.

We wszystkich etapach pracy artystycznej Pani Katarzyny Gemborys wyraźnie zaznaczone są dwie ścieżki : tworzenie obiektów szklanych i tworzenie biżuterii. I nawet jeśli początkowo usytuowały się w pewnej wzajemnej odległości - doszło do ich połączenia, czego efektem jest konsekwentnie realizowana twórczość.

Biżuteria tworzona przez Habilitantkę nie jest komercyjna, była realizowana pod kątem konkursów i wystaw, w tym najbardziej prestiżowej w Polsce - festiwalu sztuki złotniczej w Legnicy. Prace te są zawsze odpowiedzią na postawiony twórcom problem, który znajduje różne interpretacje w zależności od światopoglądu, etapu życia, aktualnej sytuacji politycznej czy materiału i technologii, w których artysta realizuje swoje prace. Obiekty te stanowią raczej wypowiedź artystyczną niż użytkowy przedmiot służący dekoracji.

W załączonej dokumentacji dorobku artystycznego już w pracach z 2013 roku dostrzega się początek zainteresowań Pani Katarzyny obiektami biżuteryjnymi, które są tworzone obecnie. Biżuteria w swej pierwotnej roli jest ozdobą i symbolem - kiedyś statusu, sygnalizowanego zastosowaniem cennych materiałów, obecnie funkcjonuje bardziej w postaci nośnika idei. Wyniesioną ze studiów znajomość metod formowania szkła Habilitantka zaczęła przekładać na realizację ażurowych obiektów szklanych. Tak dobre opanowanie techniki pozwoliło na swobodne, twórcze wypowiedzanie się w materii szkła. Wykonywała w bezbarwnym szkłe obiekty o dużym ładunku emocjonalnym : ażurowe struktury, w których organicznie prowadzone linie tworzyły kształty, wskazujące na preferowanie swobodnego eksperymentowania, raczej improwizowania podczas procesu realizacyjnego niż odwzorowywania wcześniej opracowanego projektu. Prace te były przestrzennymi szkicami tworzonymi poprzez "rysowanie szkłem". W tym miejscu chciałabym zwrócić uwagę na pracę z 2016 roku, inną w swym formalnym rozwiązaniu zatytułowaną "Obszary sensualne". Przedstawia ujęte w geometryczne figury kwadratu i prostokąta - małe, nieregularne okręgi ze szkła, połączone ze sobą w jedną płaszczyznę.

W pierwszym odczuciu mogą się kojarzyć z banalnym produktem, jakim jest folia bąbelkowa, której pęcherzyki powietrza często prowokują dotyk. W pracy Pani Gemborys wypukłości masy szklanej nie są jednak elastyczne, są twarde, kruche i chłodne - i na tym kontraście opiera się przekaz pracy. Szlachetne szkło kusi zmysł wzroku i dotyku do eksplorowania materii, która ma swoje specyficzne uwarunkowania. Praca ta otwiera też zamysł poszerzenia percepcji szkła o haptyczność, która jest podkreślana we wskazanym dziele.

Równie ciekawą realizacją jest praca "Elena", prezentowana na wystawie w Pawilonie Czterech Kopuł we Wrocławiu. Szklane dłonie naturalnej wielkości otulone są wełnianą osłoną - niby rękawem, niby kokonem... zestawienie tak odmiennych wrażeńowo materiałów buduje odczucie, które odwołuje się do zmysłu dotyku, a więc wychodzi poza przekaz wizualny. I ten styk odbioru wrażeń stanie się dla Pani Katarzyny Gemborys na tyle ważny, że zacznie sięgać po kolejne zmysły.

Od roku 2015 w port folio Habilitantki udokumentowane zostają prace stanowiące, w mojej ocenie, preludeum do prac wskazanych jako dzieła w przewodzie habilitacyjnym. Obiekty, kształtowane metodą palnika gazowego tworzą realizacje eksponowane jednak nie na ciele, ale na białych postumentach, ewentualnie manekinach, co sytuuje je w obszarze form rzeźbiarskich, bądź modowych.

Działalność dydaktyczna

Pracę dydaktyczną Pani Katarzyna Gemborys rozpoczęła w 2009 roku w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, odbywając staż w pracowni witrażu na Wydziale Ceramiki i Szkła, zdobywała również doświadczenie pracując na innych wydziałach uczelni :Wydziale Architektury Wnętrz, Wzornictwa i Scenografii oraz na Wydziale Rzeźby i Mediacji Sztuki, gdzie pracuje obecnie na stanowisku asystentki w Pracowni Słowa i Obrazu. Od roku 2017 do dzisiaj pracuje również na stanowisku adiunkta w Akademii Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, gdzie na kierunku Architektura Wnętrz prowadzi autorskie programy dydaktyczne z zakresu pogłębiania percepcji i kreatywności w zawodach projektowych. Habilitantka wymienia również pracę w dwóch niepublicznych uczelniach wrocławskich : w Dolnośląskiej Szkole Wyższej i Wyższej Szkole Humanistycznej, w których realizowała program autorski. Czas pracy w obydwu przypadkach wynosił zaledwie rok. Myślę jednak, że konieczność przygotowania programu dydaktycznego i późniejszy kontakt ze studentami, przyczyniły się do ukształtowania większej świadomości i determinacji w pokonywaniu kolejnych wyzwań. Prowadzone obecnie zajęcia na kierunku Mediacja Sztuki dotyczą obszarów bliskich Habilitantce w Jej własnej pracy twórczej. "....Pracownia mocno akcentuje podejście interdyscyplinarne, uwzględniające zarówno autonomiczność danego zagadnienia, jak i jego rozliczne heteronomie, ukazując tym samym możliwość wymiany różnych środków komunikacji. Wprowadza również elementy estetyki transgresyjnej pokazując możliwości przechodzenia pomiędzy różnymi kodami percepcji rzeczywistości." Zaprezentowane przykłady realizowanych zadań semestralnych ukazują szerokie spektrum dopuszczanych interpretacji graficznych i znaczeniowych. Myślę, że kontakt z młodymi ludźmi, którzy choć dopiero kształtują swoją postawę twórczą, są już uważnymi obserwatorami współczesnych działań twórczych jest obopólną korzyścią.

Przy okazji aktywności dydaktycznej chciałabym zwrócić uwagę na działalność popularyzatorską pani Doktor Katarzyny Gemborys. Jest ona niezwykle obszerna i różnorodna. Warsztaty prezentujące technikę kształtowania szkła palnikiem gazowym były adresowane zarówno dla osób dorosłych, jak i dzieci, których szkolenie jest o wiele większym wyzwaniem. Ma też doświadczenie w prowadzeniu zajęć w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, co znacznie poszerza zakres odbiorców i metod dydaktycznych. Pozytywnie oceniam też wszelkie działania w ramach wolontariatu, które były udziałem Habilitantki. Wskazuje to na cechę osobowości niezwykle istotną dla nauczyciela akademickiego i jest potwierdzeniem pewnego ideowego podejścia do dzielenia się swoim doświadczeniem.

Wskazane dzieło

W dziele wskazanym doszło do połączenia wcześniej eksplorowanych dróg twórczych, a następnie rozszerzenia środków przekazu poza kontekst wizualny. Prace, w których rozpoznać można sposób kształtowania szkła i miejsce osadzania go na ciele w dokumentacji pojawiają się jako realizacje z 2016 roku. Od tej pory te elementy w twórczości Pani Gemborys są konsekwentnie rozwijane o różne aspekty w coraz lepiej poznawanej technologii kształtowania szkła. Najistotniejsze wydaje się być osadzenie obiektu w kontekście ludzkiego ciała. Jest to niejako naturalny etap artystycznej drogi, gdyż zainteresowanie tym obszarem twórczości jest dostrzegalne już wcześniej.

Drugą zapowiedź przedstawianego w dziele efektu można dostrzec w motywach realizowanych wcześniej obiektów biżuteryjnych, które zawsze były wyrazistym nośnikiem idei, która wydaje się emanować z całej Jej twórczości.

Realizacje Habilitantki są niezwykle jednorodne w kwestii materii, ale ze względu na to, że jest to szkło i do tego bezbarwne - zagarniają znacznie więcej przestrzeni niż same stanowią. Przenikające przez nie światło ukazuje, a nawet podkreśla tło, na którym prace są eksponowane. Istotnego znaczenia nabiera miejsce styku z ciałem, oraz to, czy jest to fragment odkryty czy osłonięty ubraniem. Nie bez znaczenia jest też kolor i faktura tkaniny, z której wykonany został strój. Naturalnym skojarzeniem z osadzaniem obiektów na ciele jest rola, jaka zostaje przypisana ubraniu. Odnosząc się tylko do aspektu symbolicznego - ubranie i zakładane akcesoria są pewnym komunikatem. Im wyższa jest ranga oficjalnej sytuacji lub publicznego wystąpienia, tym istotniejszy jest dobór rekwizytów osadzonych na ciele danej osoby : korona, diadem lub kolia i odznaczenia oprócz bycia atrybutem funkcji czy pozycji społecznej wymuszają też określoną postawę ciała.

Realizowana jest koncepcja, zakładającą, że to, co osoba na sobie, ma wspomagać utrzymanie pożądanego pozycji ciała. Krój garniturów, mundurów czy balowych sukien powinien wspomagać utrzymanie wyprostowanej sylwetki w pozycji stojącej. Ubrania i akcesoria, które są założone powinny być odczuwalne, właśnie po to, ażeby kształtować sylwetkę i wymuszać odpowiednią postawę ciała, a tym samym określony sposób poruszania się. Wykonywane wówczas ruchy stają się bardziej intencyjne i dystyngowane - niejako zaprojektowane. Ta zależność funkcjonalna scalająca motyw ciała i atrybutów akcesoryjnych została przez Panią Katarzynę Gemborys dostrzeżona i połączona w poetycki wręcz sposób.

Przedsięwzięcie artystyczne, którego składową jest realizacja obiektów szklanych autorstwa Habilitantki wpisuje się w przekraczanie granic poszczególnych dziedzin sztuki i oferowanie odbiorcy dzieła interdyscyplinarnego, którego elementy wzajemnie się kształtowały. Forma szklanych akcesoriów wynika nie tylko z uwarunkowań technicznych - wówczas byłaby niejako kostiumem lecz z interpretacji wrażeniowej warstwy dźwiękowej. Kształty obiektów, umieszczonych na ciele wchodzi z nim w swoistą relację. Zespajają się z człowiekiem : ruchy i gesty osoby je eksponującej wpływają na ich odbiór, potęgując wrażenia wzrokowe względem pozycji statycznej.

W przedstawionej dysertacji rozważania na temat deklarowanej synestezji i symbiozy sztuk są pobieżne. Odbieram je jako impresję, raczej opisem doznaniowy. Moje pewne zastrzeżenia budzi brak analizy opracowywania kształtów poszczególnych form. Praca badawcza, dokumentująca proces opracowywania akcesoriów potwierdzałaby aktywność twórczą, opierającą się na doświadczalnym charakterze, nie tylko na subiektywnych odczuciach. Opis założeń przekazu wizualnego, poszukiwanie dróg jego uzyskania i refleksja nad efektem końcowym, niewątpliwie pogłębiłyby przekaz narracyjny pracy.

Pomimo powoływania się na inspiracje różnymi, odmiennymi od siebie zjawiskami jak: muzyka romantyczna XIX wieku, epoka baroku i mycelium, czyli grzybnia oraz fin de siecle i rozedrganie emocjonalne - powstałe realizacje są estetycznie zbieżne. Uważam, że przekaz wizualny powinien bardziej zdecydowanie wskazywać na różnice, wynikające z interpretacji istotnych elementów znaczeniowych, przywoływanych zagadnień.

Artystyczne realizacje w materii szklanej zostają niejako "ożywione" poprzez połączenie z cielesnym wymiarem, konsekwencją czego jest uwzględnienie ergonomii, a więc obszaru przypisanego sztukom projektowym. Wprawione w ruch szklane obiekty wizualizują dźwięk, który jest śpiewem sopranowym i towarzyszącą mu muzyką wiolonczeli. Całości doznań towarzyszy światło eksponujące walory optyczne szklanych obiektów, wykonanych przez Panią Doktor Gemborys. Nieoczywiste obiekty niczym ażurowe elementy stroju wykonane z bezbarwnej przędzy, wysuwają się na pierwszy plan w odbiorze bodźców wzrokowych podczas koncertu - stają się szkłem do noszenia.

Konkluzja

Zaprezentowana i omówiona w niniejszej recenzji praca habilitacyjna jest koncepcją, wpisującą się we współczesne myślenie o tworzeniu działań interdyscyplinarnych. Skupia w sobie kilka aspektów istotnych dla obszarów prezentowania i rozpowszechniania działań przynależnych do sztuk wizualnych i dźwiękowych. Twórczość Habilitantki cechuje się silnym przekazem emocjonalnym, skupiającym wrażenia odbierane wieloma zmysłami. Urzeczywistnienie wrażliwej wizji wskazuje zarówno na potencjał kreatywny, jak i dobrą znajomość technologii. Opiera się na eksperymentowaniu z formowaniem przy użyciu palnika gazowego bezbarwnego szkła borowo-sodowego, w efekcie czego powstają swobodnie kształtowane przestrzenne formy, stanowiące akcesoria ulokowane na ciałach muzyków realizujących koncert.

Po zapoznaniu się z przedstawioną mi dokumentacją dorobku artystycznego, dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz autoreferatu, opisującego wskazane dzieło, które jest częścią interdyscyplinarnego projektu zatytułowanego "Pomiędzy/Inbetween" stwierdzam, iż Kandydatka wykazała się wystarczającą wiedzą teoretyczną, dotyczącą eksplorowanego tematu, prawidłowym podejściem kreatywnym, stosującym dostępne środki właściwe badanej dziedzinie, a także umiejętnościami prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. Doświadczenie Kandydatki i Jej postawa twórcza wpisują się w opisaną w pracy aktualną koncepcję współczesnej twórczości dążącej do przenikania się sztuk i współtworzenia z odbiorcą - nowej, szerszej płaszczyzny doświadczania. Założenia i konsekwentna realizacja procesu twórczego i dydaktycznego świadczą o kwalifikacjach zawodowych Habilitantki, a tym samym spełnione są wymagania w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.). Popieram wniosek do Rady Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku o nadanie Pani Doktor Katarzynie Gemborys stopnia doktora habilitowanego sztuki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

prof. dr hab. Marzena Wolińska